

Vihreiden tiedepoliittinen ohjelma 2023

Hyväksytty puoluevaltuuston kokouksessa 14.5.2023

Tarkastusvuosi, jonka aikana puoluevaltuuston kokouksessa linjataan, onko tarvetta uudelle ohjelmalle, ohjelman hienovaraisemmalle päivitykselle tai ohjelman linjaamiselle vanhentuneeksi: 20xx.

Sisällysluettelo

Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus.....	2
Tutkimuslaitokset.....	5
Työsuhteet ja -urat.....	6
Rahoitus, tehokkuus, autonomia.....	8
Tutkimuksen avoimuus ja julkaiseminen.....	10

Jokainen tieteellinen väite on alustava. Poliitikot vihaavat tätä. Kuinka kukaan voi luottaa tutkijoihin? Jos uutta näyttöä ilmenee, he muuttavat mielensä. -Terry Pratchett

Tiede ja tiedon lisääminen ovat ihmiskunnan keskeisiä yhteisiä arvoja. Koko historian ja yhteiskuntien olemassaolon ajan on tieteen kehittyminen ollut merkittävä osa yhteiskunnallista kehityskulkua. Poliittisesti tiede on aina ollut päätöksenteon keskiössä. Eri yhteiskunnissa tiedettä on rajoitettu, vapautettu, rahoitettu ja leikattu eri tavoin. Nykyisen kaltainen vapaa ja itseisarvoinen tiede on verrattain uusi asia historiassa.

Uusi tieto ja tutkimus ovat sivistyneessä yhteiskunnassa arvo itsessään ja lisäksi myös keskeinen yhteiskunnan uudistumisen ja maailman muuttamisen voimavara. Teknologinen kehitys ja tiede luovat hyvinvointia, parantavat tuottavuutta ja auttavat ratkaisemaan polttavia paikallisia ja maailmanlaajuisia ongelmia. Kestävä tulevaisuus edellyttää ilmastonmuutoksen ja luontokadon selättämistä, joka ei onnistu ilman panostuksia osaamiseen, tieteeseen ja tutkimukseen.

Vihreän tiedepoliitiikan ytimessä ovat tieteen vapaus ja itseisarvo, tiedeyhteisöjen monimuotoisuus, tiedon tasa-arvoinen saavutettavuus sekä tieteen tekijöiden toimeentulo. Tieteessä tulee arvostaa sekä syvää tiedealakohtaista osaamista että tieteenalojen välistä yhteistyötä. Vihreiden tiedepoliittisen ohjelman tavoitteena on etsiä ratkaisuja näiden vahvistamiseksi. Millaisella keinovalikoimalla hyvät tieteen edellytykset ja autonomia turvataan? Miten resurssit jakautuvat välittömiä yhteiskunnallisia tarpeita palvelevan ja uteliaisuuteen perustuvan tutkimuksen välillä?

Tiedepolitiikka on myös aktiivista keskustelua tieteen tekemisen rakenteista ja sen etiikasta.

Ohjelmaa työstettäessä voitiin todeta, että moni kannatettava kehityssuunta korkeakouluissa kuuluu yliopistojen autonomian piiriin ja niihin on haasteellista vaikuttaa esimerkiksi valtakunnan politiikan kautta muuten kuin pitkäjänteisellä työllä. Ohjelma linjaa siksi vihreiden näkemyksiä tiedepolitiikasta sekä valtakunnan politiikan, EU-politiikan, että korkeakoulujen sisäisen vaikuttamistyön tarpeisiin.

Tiedepoliittisessa ohjelmassa on elementtejä, jotka tulisi ymmärtää osana laajempaa koulutus-, tieto-, ja kulttuuripolitiikkaa. Esimerkiksi tieteen vaikuttavuus riippuu keskeisesti suomalaisten tiedelukutaidosta ja luottamuksesta tieteellisiä instituutioita kohtaan. Näihin taas vaikuttavat monet asiat varhaiskasvatuksesta peruskouluun ja myös esimerkiksi Yleisradion rooliin luotettavan informaation lähteenä. Tiedepoliittinen ohjelma linkittyy läheisesti Vihreiden [koulutuspoliittiseen ohjelmaan](#) vuodelta 2018, [tietopoliittiseen ohjelmaan](#) vuodelta 2021, [elinkeinopoliittiseen ohjelmaan](#) vuodelta 2023 sekä vihreiden [poliittiseen ohjelmaan](#) vuodelta 2022. Ohjelman läpileikkaavat teemat ovat kansainvälisyys, tieteen avoimuus sekä tieteen tekemisen ja tutkimuksen linkittyminen kestäväen kehityksen tavoitteisiin, TKI-toimintaan (tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta) ja yhdenvertaisuuden lisäämiseen.

Minne haluamme mennä? Vihreät tavoittelee yhteiskuntaa, jossa ...

- ... tutkittua tietoa arvostetaan ja sitä hyödynnetään laaja-alaisesti poliittisessa päätöksenteossa ja julkisessa keskustelussa.
- ... tutkijanuralle lähteminen on Suomessa huokuttelevaa niin kansainvälisille osaajille kuin suomalaisille nuorille kieli- ja kulttuuritaustasta, sosioekonomisesta taustasta, sukupuolesta tai muusta henkilön ominaisuudesta riippumatta.
- ... suomalaiset tiedeyhteisöt ovat kansainvälisesti verkottuneita ja tähtäävät kansainvälisesti korkeaan laatuun.
- ... korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten toimintaedellytykset on turvattu vakaalla ja ennakoitavalla julkisella rahoituksella autonomiaa vahvistaen.
- ... Suomi pyrkii tieteen ja tutkitun tiedon avoimuuden ja saavutettavuuden edelläkävijäksi.
- ... korkea osaaminen ja tutkittu tieto nähdään yhteiskunnan ja kestäväen talouden merkittävänä muutosvoimana ja keskisimpänä kumppanina.

Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus

Vihreät haluaa edistää korkealaatuista ja vaikuttavaa tieteellistä tutkimusta ja siihen perustuvaa koulutusta ja sivistystä kaikilla tieteenaloilla. Tutkimus on avainasemassa niin suurten kestävyysaasteiden kuin globaalien kriisienkin ratkaisemisessa. Suomen tulee panostaa sekä puhtaasti uteliaisuuteen perustuvaan tutkimukseen että sellaiseen joka

etsii vastauksia yhteiskunnan ongelmiin. Tutkimuskentän monipuolisuudella on arvoa paitsi itsessään, myös tulevaisuuteen varautumisen kannalta. Vain sen avulla Suomi voi nousta vahvaksi tutkimuksen edelläkävijäksi uusilla osaamisalueilla ja tieteenaloilla. Emme voi ennakoida kaikkia yhteiskunnan tulevia tarpeita ja laaja-alainen sivistys on keskeinen osa kansakunnan kulttuuria ja koulutusta. Tiedepolitiikan tulee hakea toimivaa tasapainoa perustutkimuksen, soveltavamman tutkimuksen sekä kasvua ja innovaatioiden syntyä vauhdittavan TKI-toiminnan (tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta) välillä.

Tieteen vaikuttavuuden arviointi ei ole suoraviivaista. Se liittyy kiinteästi valittuihin mittareihin ja valittujen mittareiden ongelmat ja rajoitukset voivat heijastua laadun ja vaikuttavuuden arviointiin. Kannatamme tieteenarvioinnin kehittämistä [DORA-julistuksen](#) (San Francisco declaration of research assessment) ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan "[Tutkijanarvioinnin hyvät käytännöt](#)" tavoitteiden suuntaan. Metriikoilla kuten esimerkiksi Journal impact factor tai "H-indeksi" ei tule korvata tutkimustyön sisällöllistä arviointia. Arviointi on myös tehtävä tavalla, joka varmistaa yhdenvertaisuuden toteutumisen.

Laadukas tutkimus edellyttää lahjakkaita tutkijoita ja Suomen kaltaiselle pienelle maalle on tärkeää kyetä houkuttelemaan lahjakkuudet niin Suomesta kuin Suomen ulkopuolelta meidän tiedeyhteisöömme. Lisäksi meidän on kyettävä pitämään kiinni taitavista kansainvälisistä tutkijoista. Tällä hetkellä tässä ei riittävän hyvin onnistuta. Suomen tiedepolitiikkaa on siis aina tarkasteltava kansainvälisestä näkökulmasta. Tutkijoiden tulee kyetä verkostoitumaan kansainvälisesti. Vetovoiman ja vahvuuden takaamiseksi meidän tulee taata kansainvälisesti korkeatasoista tutkimusta tekeville tutkijoille ja tutkimusryhmille kilpailukykyinen rahoitus.

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta on edistettävä myös tieteessä, jotta emme menetä lahjakkuuksia sortavien rakenteiden, kahlitsevien stereotyyppien tai huonon toimintakulttuurin vuoksi. Hyvä toimintakulttuuri edistää myös tieteen vaikuttavuutta parantamalla ympäröivän yhteiskunnan luottamusta ja asenteita tiedeyhteisöä kohtaan. Vihreät haluaa yhdenvertaisempia yhteisöjä, joissa toteutuu mahdollisuuksien tasa-arvo kaikille sosioekonomisesta taustasta, sukupuolesta, kieli- ja kulttuuritaustasta tai muusta ominaisuudesta riippumatta. Opiskelu- ja työskentelyilmapiirin tulee olla hyvä ja kasvuun kannustava. Tiedeyhteisöjä tulee vahvistaa häirinnistä ja painostuksesta vapaina paikkoina.

Laadukas tutkimus kehittyy hitaasti ja sen tason ylläpitäminen on pitkäjänteistä työtä. Tiedepolitiikan tulee tukea tätä luomalla vakaa ja ennustettava ympäristö osaamiskosysteemien kehittymiselle. Rahoituksen epävakaus ja pirstaleisuus vaikeuttavat tutkijanurien kehittymistä, tuhlaavat aikaa ja heikentävät tutkijoiden mahdollisuuksia riskinottoon. Ne vaikeuttavat myös tiedeyhteisön yhteistyötä yritysten kanssa. Tämä on ilmeisen haitallista sekä yksittäisille tutkijoille, kansantaloudelle, että vahvojen yhteistyöverkostojen syntymiselle. Erityisesti soveltavamman tutkimuksen vaikuttavuus kasvaa merkittävästi, mikäli tutkijakoulutuksen ja työelämän yhteyttä

vahvistetaan ja valmistuneet tohtorit voivat siirtyä mahdollisimman jouhevasti osaamistaan vastaaviin töihin.

Tieteen vaikuttavuuden maksimoimiseksi sen liittyminen opetukseen, julkiseen keskusteluun ja, milloin relevanttia, talouselämään on keskeistä. Vaikuttava tutkimus ei elä yhteiskunnasta irrallaan vaan on aktiivinen osa sitä. Vuoropuhelu tiedeyhteisön ja muun yhteiskunnan välillä myös vahvistaa tukea tieteelliselle sivistykselle ja sitä kautta pienentää riskiä poliittisesta poukkoilusta tiedepolitiikassa. Kestävän kehityksen ja yhdenvertaisuuden teemojen huomioiminen vahvistaa tiedeyhteisön ja yhteiskunnan kytkentää ja omalta osaltaan edesauttaa tiedeyhteisön vaikuttavuutta. Tieteen ja tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta on myös tärkeää, että suomi ja ruotsi säilyvät jatkossakin elävinä tieteen kielinä. Parannetaan tieteen ja tiedeviestinnän edellytyksiä myös muilla kotoperäisillä kielillä. Tieteen popularisointi tulee nähdä kiinteänä osana yliopistojen vaikuttavuutta. Kun kansa ymmärtää tiedettä, politiikan on helpompi tukea tiedemaailmaa.

Korkeakoulujen tehtävänä on antaa tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa koulutusta. Jotta tutkimuksen vaikuttavuus olisi suurta, on pidettävä huoli laadukkaasta tutkimukseen perustuvasta opetuksesta. Uusien löytöjen, ajatusten ja ideoiden on levittävä nopeasti myös tiedeyhteisön ulkopuolelle, mitä tukee aktiivinen yhteistyö elinkeinoelämän, työpaikkojen ja kolmannen sektorin kanssa.

Toimenpiteitä:

- Edistetään sujuvampia ja nopeampia oleskelulupaprosesseja ja myönnetään Suomessa tutkinnon suorittaneille automaattisesti oleskelulupa.
- Luodaan korkeakouluille taloudelliset kannusteet kasvattaa kansainvälisten tutkijoiden määrää ja tukea heidän kiinnittymistään suomalaisiin tiedeyhteisöihin ja työmarkkinoille.
- Vahvistetaan tutkimus- ja innovaationeuvoston roolia tutkimus- ja innovaatiopolitiikan johtamisessa ja koordinoinnissa. Uudistetaan neuvoston rakenteita ja toimintamuotoja sekä osoitetaan sille päätoiminen sihteeristö parlamentaarisen työryhmän ehdotuksen mukaisesti.
- Käynnistetään strategisiin valintoihin perustuvia pitkäjänteisiä innovaatio-ohjelmia, jotka mahdollistavat tutkimuspohjaisen osaamisen kypsyttämisen uusiksi ratkaisuiksi.
- Vahvistetaan tutkimuskeskittymiä niin, että suomalaiset korkeakoulut, tutkimuslaitokset ja yritykset pärjäävät entistä paremmin Euroopan unionin TKI-rahoituskilpailussa. Varmistetaan, että hankkeiden EU-rahoitus ei jää kiinni Suomen rahoitusosuuden puuttumisesta.
- Käynnistetään prosessi TKI-toiminnan kansallisten painopisteiden määrittämiseksi ja strategisten valintojen tekemiseksi. Strategiset valinnat luovat edellytyksiä ennakoiville, pitkäjänteisille ja määrätietoisille kansallisille kehitystoimille sekä yritysten ja julkisen sektorin yhteistyölle. Strategisten painopisteiden valmistelu ja valinnat toteutetaan uudistetun tutkimus- ja innovaationeuvoston johdolla vuosien 2023-2024 aikana.

- Tarkastellaan olemassaolevia ja uusia kansallisia TKI-poliittisia linjauksia sillä perusteella, vahvistavatko toimenpiteet Suomen TKI-ympäristön kansainvälistä vetovoimaa.
- Luodaan kannustinpalkkio tutkijoille yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta tai pitkäaikaisesta yritysysteistyöstä
- Edistetään tieteen ja tutkijoiden arvioinnissa DORA-julistuksen, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan “Tutkijanarvioinnin hyvät käytännöt” mukaisia periaatteita.
- Vahvistetaan Suomen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta lisäämällä korkeakouluille tukea ja ohjausta tasa-arvotyössä, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelussa sekä sen viestinnässä ja inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistamisessa. Tuetaan tiedeyhteisöjä myös avoimuuden vahvistamisessa rekrytoinneissa, palkkauksessa ja tutkimusrahoituksessa.
- Tehdään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusselvitykset tutkimusrahoittajien kriteereistä ja käytännöistä ja korjataan löydetyt puutteet.
- Konkretisoidaan ja mitataan korkeakoulujen toiminnan vaikuttavuutta esimerkiksi YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden (SDG) kautta (THE Impact Ranking).
- Tuetaan kannustimin yliopistojen (UNIFI) ja ammattikorkeakoulujen (ARENE) kestävyysteiesien toteutusta.
- Toteutetaan laaja kansallinen selvityshanke seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ehkäisyn toimintatavoista korkeakouluyhteisössä. Toteutetaan hankkeessa esiin nousevat toimenpiteet.
- Vahvistetaan tiedeyhteisön saavutettavuutta toteuttamalla korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuussuunnitelman toimenpiteet.
- Puututaan epäasialliseen käytökseen ja käsitellään tapaukset avoimesti ja läpinäkyvästi niin, että seuraukset ovat yhteisön tiedossa.
- Ylläpidetään myös kotimaisilla kielillä toimivaa tiedeyhteisöä antamalla laadukasta suomen- ja ruotsinkielistä opetusta, viestimällä tutkimuksesta suomeksi ja ruotsiksi ja ylläpitämällä erityissanastoa opetus- ja tutkimuskäyttöä varten. Ylläpidetään myös kotimaisilla kielillä toimivaa tiedeyhteisöä antamalla laadukasta suomen- ja ruotsinkielistä opetusta, viestimällä tutkimuksesta suomeksi ja ruotsiksi ja ylläpitämällä erityissanastoa opetus- ja tutkimuskäyttöä varten. Tuetaan vähemmistökielten asemaa tieteen tekemisessä.
- Huomioidaan kansankielinen tiedeviestintä osana yliopistojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Tutkimuslaitokset

[Valtion tutkimuslaitokset](#) tekevät merkittävää ratkaisukeskeistä tutkimusta, jolla tuetaan yhteiskunnallista päätöksentekoa ja elinkeinoelämän uudistumista. Tutkimustoiminnan lisäksi laitoksilla on vaihtelevassa määrin erilaisia asiantuntija- ja viranomaistehtäviä sekä maksullista ja muuta palvelutoimintaa. Tutkimuslaitokset ylläpitävät merkittäviä tutkimusinfrastruktuureita, tietoaaineistoja ja pitkiä aikasarjoja yhteiskunnan eri osa-alueilta. Tutkimuslaitokset tuottavat palveluita horisontaalisesti useimmille

hallinnonaloille, muulle julkiselle sektorille sekä yrityksille ja kolmannen sektorin toimijoille. Kansainvälisellä yhteistyöllä on keskeinen rooli sekä tutkimuslaitosten tutkimustoiminnassa että asiantuntija- ja viranomaistehtävissä. Tutkimuslaitosten vahva rooli on turvattava myös tulevaisuudessa.

Toimenpiteitä:

- Vahvistetaan valtion tutkimuslaitosten perusrahoitusta.
- Varmistetaan, että hankkeiden EU-rahoitus ei jää kiinni Suomen rahoitusosuuden puuttumisesta.
- Mahdollistetaan tutkimuslaitosten osaomistajuus spin-off-yrityksissä.
- Lisätään yhteistyötä tutkimusorganisaatioiden kanssa tutkimus- ja innovaatio-ohjelmilla.
- Luodaan uusia rahoitusmalleja helpottamaan tutkimusinfrastruktuurien palvelutarjontaa yrityksille.
- Turvataan luonnontieteen keskusmuseon (LUOMUS) rahoitus pitkäjänteisesti. Arvioidaan tarve LUOMUKsen ja SYKE:en yhdistämiseksi.
- Avataan tutkimuslaitosten aineistot ja tutkimustulokset aina, kun se on todellisia liikesalaisuuksia vaarantamatta mahdollista.

Työsuhteet ja -urat

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030:ssa tavoitteena on tehdä korkeakouluista Suomen parhaita työpaikkoja. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi täytyy kiinnittää erityistä huomiota työsuhteiden laatuun, turvallisuuteen, henkilöstön pysyvyyteen ja jaksamiseen sekä työhyvinvointiin.

Tiedepolitiikassa ja rahoituksen jakamisessa tulee paremmin huomioida tieteenteen työolot ja turvalliset työurat. Tutkimustyön akateeminen vapaus takaa joustavuutta työntekoon, mutta samaan aikaan määräaikaaisuudet, rahoituksen epävarmuus ja silppuuntunut työn sisältö heikentävät työn pitkäjänteisyyttä ja jaksamista työssä. Tutkijoiden ja opettajien työkuormaa on lisätty siirtämällä muun asiantuntijahenkilöstön työtehtäviä heille, kun hallintoa on supistettu. Tämä väistämättä näkyy opetukseen ja tutkimukseen käytettävän ajan vähenemisenä. Suomalaisen tieteen kannalta on erittäin tärkeää rakentaa toimintamalleja, jotka ratkaisevat näitä ongelmia puuttumatta kuitenkaan tieteen vapauteen ja autonomiaan.

Viime vuosina väitöstutkimuksen jälkeen yrityksiin työllistyvien määrä on ollut vahvassa kasvussa. Silti suomalaisissa yrityksissä tutkimus- ja kehitystehtäviä tekevistä vain noin 7 % on tohtoreita, mikä on selvästi verrokkimaita vähemmän. Muualle kuin korkeakouluihin tai tutkimuslaitoksiin suuntautuvia työuria tulee tuoda vahvemmin esille uravaihtoehtona jo väitöstutkimukseen hakeutumisvaiheessa. Lisäksi siirtymiä yrityksiin ja muualle yhteiskuntaan voidaan edistää esimerkiksi ottamalla laajemmin käyttöön toimivaksi havaittuja tohtorikoulujen työelämäyhteistyön malleja.

Ulkomaalaistaustaisten tai kansainvälisten osaajien osuus yliopistojen opetus- ja tutkimushenkilökunnasta on kasvanut nopeasti erityisesti uraportaiden alemmilla askelilla. Osuus kuitenkin laskee nopeasti siirryttäessä kohti korkeampia uraportaita, ja monet eivät myöskään siirry muualle suomalaiseen työelämään. Jotta tutkijoilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet työllistyä Suomeen ja edetä urallaan, on yliopistojen työsuhteita ja velvoitteita pohdittava uudella tavalla niin, ettei esimerkiksi kielitaidon tai koulutuksen puute tai suoranainen etninen syrjintä aja kansainvälisen osaajan uraa Suomessa umpikujaan.

Tavoitteita:

- Nykyinen tilanne, jossa 30 % työsuhteista on vakituisia ja 70 % määräaikaisia, käännetään toisinpäin: 70 % vakituisia ja 30 % määräaikaisia.
- Tutkijanuralle pääsyn ja sillä etenemisen pitää olla kaikille tasavertaisesti mahdollista sukupuolesta ja taustasta huolimatta.
- Huomioidaan paremmin myös perheellisten mahdollisuudet edetä tutkijanuralla.
- Tuetaan yliopistojen laadukasta tohtorikoulutusta ja väitöskirjojen ohjausta riittävästi. Käytäntöjen ja palkkauksen pitää olla yhdenvertaisia eri tohtoriohjelmien kesken.
- Kehitetään perustutkintojen ja väitöstutkimuksen aikaista uraohjausta, jotta jo väitöstutkijaksi hakeutumisesta lähtien useammalla on tavoitteena ura myös muualla kuin korkeakouluissa tai tutkimuslaitoksissa.
- Luodaan edellytykset sille, että tieteen tekijät voivat keskittyä päätehtäviinsä: tutkimukseen ja opetukseen.
- Apurahatutkijoiden asema tulee kehittää tasavertaiseksi muiden rahoitusmuotojen kanssa.
- Ammattikorkeakoulujen TKI-henkilöstön määrän kasvaessa tulee huolehtia, etteivät huonot käytännöt, kuten ketjutetut määräaikaisuudet kopioidu yliopistoista.
- Psykososiaalinen kuormitus on korkean osaamisen tehtävissä yleistä, ja se tulee huomioida entistä paremmin muun muassa työturvallisuuslaissa.

Toimenpiteitä:

- Muutetaan lakia ja työsopimuslainsäädäntöä siten, että mikäli työtehtävä pysyy täysin samana, mutta työnantajaorganisaatio vaihtuu, se huomioidaan tarkasteltaessa määräaikaisten työsuhteiden ketjutusta.
- Seurataan tarkasti määräaikaisten ja toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa työskentelevien osuuden kehitystä korkeakouluittain. Käsitellään vakinaistamiskehitykseen tähtäävät toimenpiteet korkeakoulujen tavoiteneuvottelujen yhteydessä.
- Parannetaan tutkijanuran vetovoimaa tukemalla yliopistoja ottamaan käyttöön malleja, joissa kaikki väitöskirjatyö tehdään työsuhteessa joko yliopistolle, yritykseen tai molempiin.
- Kehitetään perustutkintojen ja väitöstutkimuksen aikaista uraohjausta, jotta jo väitöstutkijaksi hakeutumisesta lähtien useammalla on tavoitteena ura myös muualla kuin korkeakouluissa tai tutkimuslaitoksissa.

- Kannustetaan yliopistoja perustamaan uusia työelämäyhteistyössä toteutettavia tohtorikouluja, joissa väitöstutkijat ovat työsuhteessa sekä yliopistoon että yritykseen, julkiseen organisaatioon tai kolmannen sektorin toimijaan.
- Lisätään TKI-ekosysteemirahoituksen muotoihin, kuten Suomen Akatemian lippulaivarahoitukseen ja Business Finlandin veturiyritysrahoitukseen, mahdollisuus rahoittaa väitöstutkijoiden tai post-doc-tutkijoiden liikkuvuusjaksoja yrityksiin.
- Pidetään huolta korkeakoulujen palkkojen kilpailukyvystä suhteessa verrokkimaihin sekä yksityiseen sektoriin.
- Varmistetaan, että rekrytointi- ja kutsumenettelyissä otetaan huomioon moninaisista taustoista tulevat hakijat. Vahvistetaan moninaisuutta lisäämällä avoimuutta ja eri taustoista tulevien vaikutusmahdollisuuksia rekrytoinneissa.
- Laajennetaan ryhmäkannenoikeutta niin, että niillä voidaan edistää myös työ- ja tasa-arvoasioita.
- Nostetaan verovapaan apurahan määrä ainakin 30 000 euroon ja pidetään se kilpailukykyisenä huolehtimalla indeksikorotuksista.
- Selvitetään apurahojen osalta mallia, jossa kaikki työ tehtäisiin tasavertaisesti työsuhteissa, kuten Ruotsissa. Kompensoidaan menetetyt veroedut siten, että apurahansaajan, yliopiston tai säätiön rahoitus ei heikkene. Huomioidaan selvityksessä vaikutukset tieteen vapaudelle ja tutkijoiden autonomialle.

Rahoitus, tehokkuus, autonomia

Vihreät ovat sitoutuneet tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen tason nostamiseen kohti neljää prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä edellyttää toisaalta julkisen rahoituksen nostamista, mutta myös mittavien yksityisen sektorin TKI-investointien käynnistymistä. Jotta tämä onnistuu, on suomalaisen TKI-ympäristön oltava vakaa, tehokas ja ammattitaitoinen. Myös kannusteiden on oltava kohdallaan.

Yliopistoilla on tärkeä rooli ylläpitää laaja-alaista sivistystä. Autonomia antaa niille suojaa ja mahdollisuuden keskittyä avaintehtäviinsä. Vihreät haluaa turvata korkeakoulujen autonomian vahvistamalla niiden perusrahoitusta. Lyhyet projektit, lyhyet työsuhteet ja jatkuva uusien hakemusten kirjoittaminen vievät aikaa, jota voisi käyttää myös tutkimukseen ja opetukseen. Ne myös heikentävät riskinottoa ja tiedeyhteisön tehokkuutta hoitaa ydintehtävänsä. Tutkimukseen suunnattujen resurssien tulee tuottaa ennen kaikkea uutta tiedettä, ja rahoitusjärjestelmän tulee pyrkiä aitoon tehokkuuteen.

Tavoitteita:

- Vuoteen 2030 mennessä Suomen tutkimus-, kehittämis-, ja innovaatiojärjestelmän (TKI) vetovoima ja kilpailukyky nousevat niin vahvoiksi, että Suomessa toimivien yritysten ja julkisen sektorin tutkimus- ja kehittämispanostusten osuus on 4 % bruttokansantuotteesta. Tavoitteena on luoda Suomessa toimiville tutkijoille vakaa ja turvallinen rahoitusympäristö, joka kannustaa pitkäjänteiseen ja kunnianhimoiseen tutkimustoimintaan. Vakaa TKI-rahoitusympäristö houkuttelee

myös lahjakkaimpia kansainvälisiä tutkijoita, opiskelijoita ja TKI-intensiivisiä yrityksiä asettumaan juuri Suomeen.

- Suomen tutkimus- ja kehittämissympäristöä on kehitettävä tasapainoisesti niin, että erilaiset hyvinvointia ja kilpailukykyä vahvistavat TKI-toiminnan muodot perustutkimuksesta yritysten innovaatiotoimintaan on riittävän hyvin resursoitua ja tehokasta. Korkeakoulujen ja yritysten TKI-rahoituksen keinoja hyödynnetään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisessa.
- Vahvistetaan ammattikorkeakoulujen edellytyksiä alueen elinkeinoelämää ja työelämän uusiutumista kehittävään TKI-toimintaan.
- Kilpailun ja mittaroidun rahoituksen pitää aidosti tukea ja ohjata hyvään ja tehokkaaseen tieteentekoon ja koulutukseen. Erotetaan rahoitusmallissa toiminnan laajuuteen perustuva perusrahoitus ja toiminnan laatuun ja vaikuttavuuteen perustuva tulosrahoitus selvästi toisistaan. Tutkimusrahoituksella kannustetaan laatuun, yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen, monitieteisyyteen sekä yhteistyöhön yli sektorirajojen.
- Rahoituskäytäntöjen ja -työkalujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset tulee selvittää ja löydetty puutteet korjata. Esimerkiksi usealla alalla käytännössä vaadittu liikkuvuus voi, riippuen ajankohdasta, olla huomattavasti helpompi vaatimus miehille kuin naisille. Urapolut on suunniteltava niin, että kaikilla on mahdollisuus yhdistää tieteellinen ura ja perhe.
- Työsuhteiden laadusta on myös huolehdittava ja erityisesti yliopistoissa on vähennettävä määräaikaisia työsuhteita. Suomen tulee olla laajemminkin sellainen ympäristö, jossa tutkijat viihtyvät ja jossa he haluavat elämänsä rakentaa.

Toimenpiteitä:

- Kasvatetaan julkisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta TKI-rahoituslain mukaisesti ja tasapainoisesti eri sektorit huomioiden kohti 4 % BKT-tavoitetta vuoteen 2030 mennessä. Tehdään lisäykset siten, että nykyinen julkisen ja yksityisen rahan suhde 1:3 säilyy. Tämä edellyttää julkisen TKI-rahoituksen nostamista 1,33 prosenttiin BKT:sta tavalla, joka vivuttaa liikkeelle yksityisiä TKI-panostuksia.
- Vahvistetaan yliopistojen perusrahoitusta enemmän kuin kilpailtua tutkimusrahoitusta, jolloin yliopistojen taloudellinen autonomia vahvistuu.
- Erotetaan korkeakoulujen rahoitusmalleissa perus- ja tulosrahoitus selvästi toisistaan. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi mallilla, jossa valtaosa rahoituksesta kohdennetaan toiminnan laajuuden perusteella alakohtaiset kustannuserot huomioiden ja tulososuus koostuu kaikille yhteisistä koulutus- ja tiedepolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta olennaisista indikaattoreista. Samalla vähennetään strategisen rahoituksen osuutta yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa. Strategisella rahoituksella kuitenkin kannustetaan korkeakouluja profiloitumaan itse valitsemillaan kehittymistavoitteilla myös jatkossa.
- Rahoitetaan nykyistä voimakkaammin kansainvälisesti kilpailukykyisiä korkeakoulujen, yritysten ja muiden TKI-toimijoiden muodostamia osaamiskeskittymiä ja ekosysteemeitä.

- Pidennetään julkisen TKI-rahoituksen hankkeiden ja tutkijakohtaisten rahoituskausien kestoja, jolloin nykyistä selvästi vähemmän tutkijoiden aikaa kuluu rahoituksen hakemiseen.
- Huomioidaan myös kotimaisten säätiöiden myöntämät apurahat yliopistojen rahoitusmallissa ulkopuolisena rahoituksena.
- Vahvistetaan ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan edellytyksiä perustamalla tälle toiminnolle erillinen rahoitusinstrumentti osaksi Suomen Akatemian toimintaa.
- Korotetaan Suomen Akatemian myöntövaltuuksia kansainvälisesti vertautuvalle hyvälle tasolle.
- Kannustetaan Suomen Akatemian rahoituksen avulla yliopistoja monitieteiseen tutkimukseen.
- Pilotoidaan Suomen Akatemian rahoitushauissa kaksivaiheista menettelyä, jossa lyhyiden aiehakemusten perusteella valitaan osa hankeaihoista toiselle kierrokselle. Lopulliset rahoituspäätökset tehdään tätä varten valmisteltuja laajempien hakemusten perusteella. Näin vähennetään hakemusten laatimiseen liittyvää ylimääräistä työtä.
- Vahvistetaan Business Finlandin rahoituksessa pitkäjänteisen perustutkimuksen ja lyhytjänteisen innovaatorahoituksen väliin asettuvaa yritysvetoisen, korkeakoulutai tutkimuslaitosyhteistyössä tehtävän soveltavan perustutkimuksen rahoitusta.
- Osoitetaan TKI-rahoitusta kohdistettavaksi myös yliopistojen innovaatiotoimintoihin kuten erilaisiin yrityshautomoihin ja tutkimuksen kaupallistamiseen sekä yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa yhteiskäyttöisten tutkimusinfrastruktuurien kehittämiseen.
- Turvataan kestäväällä tavalla tarkoituksenmukaiset tilat sekä tutkimus- ja opetusvälineistö.
- Vahvistetaan yliopistoyhteisön autonomiaa ja tieteen vapautta muuttamalla yliopistolakia siten, että yliopiston johtosäännöstä päättäminen tulee yliopiston edustuksellisen toimielimen tehtäväksi.
- Otetaan häirintään puuttumisen taakka pois tutkijoilta. Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tulee tukea ja antaa apua rikosprosessien hoitamiseen sekä psyykkiseen jälkihoitoon.

Tutkimuksen avoimuus ja julkaiseminen

Tieteen tekemisen keskeinen osa on tulosten kommunikoiminen sekä tiedeyhteisölle että laajemmalle yhteiskunnalle. Tuloksista tulee kertoa avoimesti, ja niihin liittyvien aineistojen tulee olla saatavilla.

Nykyisessä ympäristössä tutkijoille on vahva ammatillinen kannuste julkaista tutkimuksiaan korkean vaikuttavuuskertoimen julkaisuissa. Tämä tarkoittaa kuitenkin usein sitä, että tulokset päätyvät kaupallisen yrityksen maksumuurin taakse, vaikka julkinen taho on tutkimuksen rahoittanut. Näitä muureja tulee purkaa niin, että etenkin

julkisesti rahoitettu tutkimus on kaikkien saatavilla. Tätä voidaan edistää lakien muutoksilla sekä neuvottelemalla kustantajien kanssa yhteiskuntia paremmin hyödyttäviä sopimuksia. Paremman neuvottelutuloksen saamiseksi vaihtoehtoisia julkaisukanavia tulee kehittää ja tarvittaessa lakeja muuttaa.

Kilpailu näkyvyydestä ja vaikuttavuuskertoimista kannustaa löydösten merkityksen liioitteluun ja pelkkien positiivisten löytöjen raportointiin. Tämä vääristää tieteellistä viestintää ja hidastaa aidon ymmärryksen syntymistä. Vaikuttavuuskertoimien jahtaaminen myös lukitsee tutkijoita kohtuuttomia voittoja kerääviin kustantamoihin, joiden kontribuutio itse tutkimukseen tai sen vertaisarviointiin on hyvin pieni. Tutkimuksen resurssit voidaan käyttää viisaammin.

Tavoitteita:

- Kaikki tutkimusartikkelit, joiden tekemisessä suomalaisissa tutkimuslaitoksissa työskentelevät ovat olleet mukana, ovat vapaasti luettavissa.
- Julkisesti rahoitetun tutkimuksen yhteydessä kerätyt aineistot julkaistaan lähtökohtaisesti vapaaseen käyttöön ottaen kuitenkin huomioon esimerkiksi henkilötietojen suojaamisen luomat vaatimukset sekä tutkijan oikeudet omaan työhönsä. Mikäli avoimuutta rajoitetaan, on esitettävä perustellut syyt. Suomi edistää omalta osaltaan avoimuutta odottaen vastavuoroisuutta muilta toimijoilta.
- Tutkijat osallistuvat aktiivisemmin yhteiskunnalliseen keskusteluun popularisoiden tutkimustaan.

Toimenpiteitä:

- Velvoitetaan yliopistot ja muut tutkimuslaitokset julkaisemaan vuosittain avoimilla nettisivuilla avointen julkaisujen määrän, saatavuuden kehittymisen, julkaisemisen kustannukset ja kustannusrakenteen muutokset.
- Edellytetään julkaisuiden tallentamista vapaasti luettaviin pysyviin arkistoihin julkisesti rahoitetuille julkaisuille.
- Luovutaan julkaisukanaviin perustuvasta tutkimuksen arvioinnista. Julkaisukanavan ja tutkimuksen laadun yhteys on vähintäänkin epäselvä ja luo epäterveet kannusteet julkaista tutkimus kalliissa tai maksumuurillisissa julkaisuissa.
- Kehitetään tutkimusaineistojen jakamisen alustoja ja käytäntöjä, jotka huomioivat tietosuojakysymykset ja tutkijoiden tekijänoikeudet.
- Luodaan rahoitusmalli, jossa julkaisualustojen ylläpitäjien kustannusrakenteet avataan ja avoimen julkaisemisen kohtuulliset kustannukset korvataan julkisista varoista.